

Úvodník státní tajemnice Mileny Hrdinkové

Číslo 382
30. března 2020

V tomto čísle naleznete

Úvodník státní tajemnice

Videokonference Evropské rady

Aktivace obecné únikové doložky

Paktu stability a růstu

Akční plán EU pro lidská práva a demokracii

Výsledky zasedání Rady pro hospodářské a finanční věci

Výsledky zasedání Rady pro obecné záležitosti

Výsledky zasedání Rady pro zemědělství

Výsledky zasedání ministrů pro politiku soudržnosti

Výsledky plenárního zasedání
Rámcové pozice

Program evropských institucí

Milí čtenáři,

asi nikoho nepřekvapí, že boj s koronavirem je nadále hlavním, ačkoliv ne jediným, tématem dnešních dnů. Na národní i evropské úrovni se řeší nejen vlastní omezení šíření COVID-19, ale také ekonomické dopady pandemie, opatření na vnějších i vnitřních hranicích EU, repatriace občanů EU ze třetích zemí, společné nákupy ochranných zdravotnických pomůcek nebo mimořádná opatření pro vývoz některých těchto pomůcek mimo EU.

Jednání na úrovni EU, zejména ta ministerská, probíhají nyní videokonferenčně, případně telekonferenčně. S tím pak souvisí také specifický způsob rozhodování Rady, který je momentálně uplatňován. Jedná se o písemný postup, který může být uplatněn z důvodu naléhavosti nebo pro přijetí aktů v době, kdy není plánováno nebo nemůže být uspořádáno zasedání Rady. Před tím, než Rada písemným postupem rozhodne, je potřeba, aby o jeho použití bylo předem rozhodnuto na zasedání výboru Coreper.

Kromě pravidelné videokonference ministrů zdravotnictví, která proběhla včera a další je na programu ve čtvrtek, a ministrů vnitra, kteří jednají dnes a v pátek, se uskuteční také neformální videokonference ministrů zahraničních věcí. Ti budou v pátek diskutovat o repatriaci občanů EU ze třetích zemí a koordinaci v konzulárních záležitostech, dále o posílení mezinárodní spolupráce a globální

rozměru dopadu epidemie koronaviru a v neposlední řadě o boji s dezinformacemi.

V pondělí 30. března Rada formálně přijala tři významná a hojně diskutovaná opatření související s koronavirem a ekonomickými dopady pandemie. Písemný postup byl završen u tzv. Investiční iniciativy pro reakci na koronavirus, díky níž budou členské státy moci okamžitě využít dostupné prostředky, celkem 37 mld. eur, z evropských fondů na pomoc nejvíce zasaženým a zranitelným odvětvím ekonomiky. Stejným postupem bylo schváleno také rozšíření působnosti Fondu solidarity EU na krizové situace v oblasti veřejného zdraví. Konečně třetím opatřením je výjimka z povinnosti využívat letištní časy, která má leteckým dopravcům pomoci vyrovnat se s drastickým poklesem objemu letecké dopravy v důsledku krize způsobené koronavirem. Požadavky na letištní časy budou pozastaveny až do 24. října letošního roku.

Pokud chcete o opatřeních přijímaných v boji s koronavirem na úrovni EU vědět více, podívejte se na webové stránky Úřadu vlády, kde je tomuto tématu věnována zvláštní sekce. Zajímavé a aktuální informace máme také na portálu Euroskop.cz, kde najdete pravidelně aktualizované a doplňované články věnované opatřením v členských státech EU i dalších evropských zemích, aktivitám na úrovni EU a také o tom, jak ČR pomáhá ostatním zemím EU v boji proti koronaviru.

Videokonference Evropské rady

Dne 26. března 2020 se uskutečnila v pořadí třetí videokonference premiérů a prezidentů členských zemí EU k pandemii onemocnění Covid-19. Jednání nahradilo summit Evropské rady, který se měl podle původních plánů konat v těchto dnech v Bruselu.

Jednání se zaměřilo na oblasti diskutované na předchozích videokonferencích lídrů 10. a 17. 3. – (1) opatření pro zamezení dalšího šíření COVID-19, (2) zajištění ochranných prostředků a zdravotního vybavení, (3) podpora výzkumu, (4) omezení socio-ekonomických dopadů této krize a příprava strategie pro hospodářskou obnovu a (5) repatriace občanů EU ze třetích zemí.

Členové Evropské rady přijali **společné prohlášení**, ve kterém potvrdili své od-

hodlání pokračovat v mimořádných opatřeních proti šíření viru, rychle obnovit volný pohyb zboží a připravit robustní program na podporu oživení evropské ekonomiky. Zavázali se také zlepšit koordinaci repatričních letů pro občany EU, kteří uvízli ve světě.

Účastníci videokonference silně apelovali na Komisi, aby urychlila **program společných nákupů** klíčových ochranných prostředků a zdravotnického vybavení. Komise v reakci potvrdila, že jedná s evropskými výrobci ventilátorů o navýšení kapacity jejich výroby.

Shodli se také na potřebě zachovat volný pohyb zboží přes hranice jednotlivých států a podpořili koncept

/Pokr. na s. 2/

tzv. „zelených pruhů“ pro dopravu prioritního zboží, který jako první stát na svých hraničních přechodech zavedla Česká republika.

Určitý prostor byl v jednání vyhrazen také **zahraničněpolitickým otázkám**. Ve společném prohlášení členové Evropské rady podpořili zahájení přístupových rozhovorů se Severní Makedonií a Albánií. Vyjádřili se také ke vztahům s Tureckem, přičemž o aktuální situaci v této oblasti je informoval vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josep Borrell. Ten také upozornil

na velkou zranitelnost Afriky vůči šíření nákazy COVID-19 a spolu s některými členskými státy také varoval před problémem šíření dezinformací v souvislosti s pandemií.

Předseda Evropské rady Charles Michel dále informoval o svých kontaktech se státy G5 Sahel a indikoval, že se s ohledem na nemožnost uspořádat původně plánovaný summit pokusí v blízké budoucnosti předložit ke schválení návrh společného prohlášení Evropské rady a představitelů G5 Sahel. /O. Matoušek/

Aktivace obecné únikové doložky Paktu stability a růstu > Komise

Dne 20. března 2020 Komise zveřejnila sdělení o aktivaci obecné únikové doložky Paktu o stabilitě a růstu. Pakt zavazuje členské státy udržovat rozpočty ve střednědobém období blízko vyrovnaným, nebo v přebytku. Ve sdělení Komise poukazuje na potřebu rozpočtových opatření v reakci na hospodářské dopady pandemie COVID-19.

Komise ve sdělení konstatuje, že **pandemie COVID-19 vedla k velkému hospodářskému ořesu**, který má již výrazný negativní dopad na EU. Z ekonomických scénářů (dostupných při vydání sdělení) vyplývalo, že reálný HDP by v roce 2020 mohl klesnout o 1 %. Členské státy již přijaly či přijímají v reakci na pandemii rozpočtová opatření.

Komise a Rada zaprvé avizovaly, že dle Paktu **bude uplatněno ustanovení o neobvyklé události**. Rozpočtový dopad opatření v reakci na pandemii COVID-19 (např. výdaje na zdravotnictví související s bojem proti

pandemii) tak nebude při posuzování dodržování Paktu Komisí započítáván.

Komise zadruhé oznámila **aktivaci takzvané obecné únikové doložky Paktu**. Členským státům je při aktivaci únikové doložky dočasně povoleno odchytil se od cesty k postupnému dosažení střednědobého rozpočtového cíle. Úniková doložka tak státům umožní rozsáhlé veřejné výdaje na podporu obnovy hospodářského růstu.

Tato doložka byla zavedena v roce 2011 v rámci reformy Paktu o stabilitě a růstu, která vycházela ze zkušenosti z poslední hospodářské a finanční krize. Komise se domnívá, že podmínky pro aktivaci obecné únikové doložky jsou poprvé od jejího zavedení v roce 2011 splněny, a žádá Radu, aby tento závěr potvrdila.

/J. Fiala/

Akční plán EU pro lidská práva a demokracii > Komise

Komise a vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku dne 23. března 2020 představili priority a další kroky v oblasti lidských práv a demokracie a přijali společné sdělení a akční plán EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024. Dále předložili Radě společný návrh na hlasování kvalifikovanou většinou v otázkách, které do akčního plánu spadají. Má se tak zrychlit a zefektivnit rozhodování v záležitostech týkajících se lidských práv a demokracie.

Dokument se snaží reagovat na aktuální výzvy, se kterými se musí ochránci lidských práv na celém světě vyrovnávat: geopolitické změny, rozvoj digitálních technologií či zhoršování životního prostředí a změna klimatu. Toto vše přispívá k systémovému podkopávání právního státu, omezování občanského a politického prostoru a oslabování multilaterálního systému založeného na pravidlech.

Nový Akční plán stanoví priority a klíčové činnosti Unie na příštích pět let v oblasti obrany lidských práv a demokracie. Obecným cílem akčního plánu je zajištění, aby tato problematika hrála v rámci všech vnějších aktivit EU ještě větší roli. Plán je strukturován **do pěti směrů činnosti**: (1) Ochrana a posílení postavení jednotlivců, (2) budování odolných, inkluzivních a demokratických společností, (3) podpora globálního systému lidských práv a demokracie, (4) využití příležitostí a řešení výzev spojených s využíváním nových technologií, (5) dosahování výsledků prostřednictvím spolupráce.

Těchto pět směrů činnosti bude sloužit jako základ pro **operativní opatření**, která se mají provádět na vnitrostátní, regionální a multilaterální úrovni za současného zohlednění místních podmínek a specifík. EU k tomu využije širokou škálu politik a nástrojů, které má k dispozici k prosazování a ochraně lidských práv, demokracie a právního státu.

Nový akční plán vychází ze strategického rámce EU pro lidská práva a demokracii, který byl přijat v roce 2012 s cílem stanovit zásady, cíle a priority Unie v této oblasti. Zároveň navazuje na dva akční plány k ochraně lidských práv z předchozích období (2012-2014 a 2015-2019).

Ke sdělení a novému akčnímu plánu pro lidská práva a demokracii je připojen společný návrh pro Radu, který odráží strategický význam akčního plánu a jehož cílem je podpořit rychlejší a účinnější rozhodování.

Bude-li návrh schválen, **Evropská rada jednomyslně přijme akční plán** pro lidská práva a demokracii jako politiku EU strategického zájmu. Rada by tak mohla v budoucnu o záležitostech spadajících do působnosti nového akčního plánu rozhodovat kvalifikovanou většinou.

/L. Hadrava/

Výsledky Rady pro hospodářské a finanční věci > Rada

V pondělí 23. března jednali ministři financí o flexibilitě v rámci Paktu stability a růstu, ke kterému vydali společné prohlášení. Posledním tématem diskuze byl dopad krize na proces evropského semestru 2020.

Ministři vyslechli hodnocení aktuální situace od Komise, Evropské centrální banky (ECB) a Evropské investiční banky a byli **informováni o přijímaných opatřeních na úrovni EU**: investiční iniciativa reagující na koronavirus, změna rámce pro veřejnou podporu, aktivace všeobecné únikové doložky v rámci Paktu stability a růstu, program nákupu v reakci na pandemii aktiv ze strany ECB.

Ministři financí přijali **společné prohlášení k Paktu stability a růstu** s ohledem na krizi související s COVID-19, v němž se shodli, že podmínky pro užití obecné únikové doložky ve fiskálním rámci EU jsou splněny. Uplatnění doložky umožní členským státům v kontextu řešení ekonomických dopadů pandemie se odchýlit od rozpočtových požadavků, které by se uplatňovali za normálních okolností.

V rámci výměny názorů k **ekonomickým dopadům krize** Komise předložila hodnocení situace a představila svá nejnovější opatření státní podpory. ECB taky představila svůj nouzový pandemický program nákupu aktiv v objemu 750 miliard eur. Ministři a Komise se shodli, že

bude dodržen harmonogram předložení národních programů reforem a konvergenčních programů, ale bude výrazná flexibilita ohledně jejich zaměření a obsahu.

Dne **24. března Euroskupina** navazovala na výzvu Evropské rady ze 17. března a zabývala se dalšími politickými reakcemi na ekonomické důsledky šíření COVID-19. Euroskupina v rozšířeném formátu diskutovala zejména na zapojení Evropského mechanismu stability. Důležitým tématem u stolu bylo vytvoření společných evropských dluhopisů – koronabondů.

Dle předběžných odhadů Komise bude **celková fiskální podpora hospodářství značná**: kromě výkonných automatických stabilizátorů, dosahují současná kombinovaná fiskální opatření na vnitrostátní a evropské úrovni cca 2% HDP a opatření na posílení likvidity cca 13% HDP EU. Diskutovalo se zejména zapojení **Evropského mechanismu stability**. To by mohlo probíhat formou aktivace podmíněčné úvěrové linky za zpřísněných podmínek (ECCL). Toto opatření by vytvořilo další linii obrany pro euro a fungovalo by jako pojistka na ochranu proti tomu, aby se krize dále rozvíjela. Euroskupina bude v diskuzi pokračovat i tento týden. /M. Ondičová/

Výsledky zasedání Rady pro obecné záležitosti > Rada

Vzhledem k současným okolnostem se místo řádného zasedání konala 24. března pouze neformální videokonference členů této formace Rady. Na programu byla diskuze k rozšíření EU a výměna názorů ohledně šíření epidemie COVID-19 v Evropě.

Hlavním bodem jednání byla **diskuze k rozšíření EU**. Členové dospěli k jednomyslnému politickému rozhodnutí otevřít přístupová jednání s Albánií a Severní Makedonií. Komisař pro sousedství a rozšíření Olivér Várhelyi na úvod jednání uvedl, že obě země i přes říjnové zklamání ještě zintenzivnily své reformní úsilí, což je důkazem toho, že jsou připraveny jednání zahájit. Všechny členské státy následně podpořily návrh závěrů Rady, pouze některé v čele s Nizozemskem a Dánskem přitom poukazovaly na nutnost provedení dalších reforem v obou zemích. Většina států také pozitivně hodnotila novou metodologii přístupového procesu a fakt, že EU přijímá zásadní rozhodnutí s geopolitickým dopadem i v době pandemie. Vzhledem

k distanční formě jednání bylo rozhodnutí Rady formalizováno prostřednictvím písemné procedury a následně schváleno v rámci videokonference členů Evropské rady dne 26. března.

V rámci bodu „Různé“ proběhla debata o **aktuální situaci ohledně epidemie COVID-19** v Evropě. Většina států zmínila nutnost zachování volného toku zboží přes hranice a v souvislosti s tím podpořila návrh Komise na zavedení rychlých pruhů na hranicích pro kamiony se zbožím. Komisař O. Várhelyi na závěr varoval před přílišnou koordinací při repatriaci občanů, 80 % finančních prostředků již bylo využito. Nejprve by měly být využity komerční lety, pak národní a Mechanismus civilní ochrany Unie až jako poslední možnost. Také zdůraznil nutnost spolupráce se zeměmi západního Balkánu ve věci společných veřejných zakázek na zdravotnické vybavení. /R. Franěk/

Výsledky zasedání Rady pro zemědělství > Rada

Ministři zemědělství uspořádali ve středu 25. března videokonferenci, kde diskutovali další postup při zmírňování negativního dopadu COVID-19. Ministr zemědělství Miroslav Toman se svými ministerskými kolegy diskutovali v minulých dnech zavedených i chystaných podpůrných opatřeních.

Některé **dopady COVID-19 na zemědělství** je možné zaznamenat již nyní, například omezení produkce a výroby či obavy spotřebitelů z nedostatku potravin. Zároveň je nezbytné minimalizovat dopady, které mohou sektor ochromit v příštích týdnech a měsících. Je proto zapotřebí zajistit volný pohyb potravin a surovin přes hranice, vyvarovat se výpadkům v dodávkách a zajistit fungování zásobování. Komise reagovala zavedením tzv. zelených pruhů umožňujících hladký průjezd kamionů s potravinami a podobným zbožím na vnitřních hranicích EU.

V nejbližší době ale bude nutné řešit i dopady krize na nedostatek sezonních pracovníků, které postihla národní omezení pracovat v zahraničí anebo „pendlovat“ přes hranice na denní bázi. Komise slíbila, že vydá vodítka pro zlepšení situace na hranicích pro **sezónní pracovníky** v zemědělství, na které by se mělo pohlížet podobně jako na dopravce.

Ministr M. Toman tento problém akcentoval a již dříve vyzval studenty zemědělských škol, aby se zapojili do pomoci českým zemědělcům. Francie uvažuje řešit kritický nedostatek sezonních pracovníků za využití nezaměstnaných. Míra flexibility stávajících nástrojů na EU úrovni bude rozšířena, například u Programu rozvoje venkova, což je jeden z hlavních nástrojů podpory evropských farmářů. Uvolnění dodatečných národních zdrojů ze státního rozpočtu České republiky u tohoto programu již podpořila svým rozhodnutím vláda. /K. Talašová/

Výsledky zasedání ministrů pro politiku soudržnosti > Rada

Dne 27. března 2020 proběhla videokonference ministrů EU odpovědných za politiku soudržnosti.

Hlavním tématem videokonference byla výměna názorů mezi ministry ohledně nového balíčku opatření politiky soudržnosti, která je součástí koordinované reakce na zmírnění dopadů souvisejících s výskytem koronaviru – **Investiční iniciativa pro reakci na koronavirus.**

Zástupci členských států dále vyzvali Komisi, aby rozšířila možnosti využití většiny zbývajících Evropských strukturálních a investičních fondů v členských státech na zdravotnictví, podnikání, trh práce a likviditu. Komise umožnila přeměrovat finanční prostředky do systémů zdravotní péče, malých a středních podniků a pracovníků. /D. Březina/

Výsledky plenárního zasedání > Evropský parlament

Evropský parlament na svém mimořádném zasedání ve čtvrtek 26. března podpořil tři návrhy Komise, které mají pomoci členským státům bojovat s pandemií koronaviru a zmírňovat její dopady. Poslanci hlasovali poprvé v historii této instituce na dálku.

Mimořádné opatření umožnilo poslancům zúčastnit se březnového pléna také distančně a hlasovat prostřednictvím e-mailů. V jednacím sále v Bruselu byli za přísných hygienických podmínek přítomni zástupci všech poslaneckých skupin, většina poslanců se ale k zasedání připojila online. Většina poslanců požadovala angažovanější postoj EU v socioekonomických aspektech řešení koronavirové krize.

Plénium následně drtivě podpořilo všechny tři hlasované návrhy Komise. Schválilo jednak **investiční iniciativu pro reakci na koronavirus**, která umožní vyčlenění 37 mld. eur ze strukturálních fondů EU na podporu občanům, regionům a zemím bojujícím s pandemií. Prostředky mají být použity na posílení systémů zdravotní péče, malých a středních podniků, trhů práce a dalších zranitelných odvětví ekonomik členských států EU. Pro ČR bude k dispozici 1,163 miliardy eur.

Parlament odsouhlasil i návrh na **začlenění krizi v oblasti veřejného zdraví mezi mimořádné situace, u kterých je možné žádat o pomoc z Fondu solidarity.** To umožní členským státům zasaženým koronavirem požádat o finanční pomoc z celkového balíčku, který pro tento rok činí 800 milionů eur. Seznam oprávněných operací bude rozšířen o případy ohrožení veřejného zdraví a opatření zaměřená na prevenci a monitorování šíření nemoci.

Parlament schválil i návrh, který umožní **leteckým společnostem** po dobu koronavirové krize **nevyužívat letištní sloty** bez hrozby jejich ztráty. Letecké společnosti mají podle stávajících pravidel povinnost provozovat nejméně 80 % svých plánovaných odletů a příletů, pokud nechtějí riskovat, že o vyhrazené letištní sloty v následující sezóně přijdou. To přimělo řadu dopravců provozovat v uplynulých týdnech prázdné lety.

Omezený provoz fungování Parlamentu bude pokračovat i v tomto týdnu, kdy proběhne několik schůzí výborů s distanční účastí. Alternativní procedura účasti a hlasování poslanců Parlamentu na dálku bude fungovat minimálně do konce července 2020. /J. Linková/

Schválené rámcové pozice ve 13. týdnu > Informace

Rámcová pozice k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady **o společných pravidlech pro přidělování letištních časů na letištích Společenství** (vypracovalo Ministerstvo dopravy).

Rámcová pozice k návrhu nařízení Parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení pokud jde o zvláštní opatření **k mobilizaci investic do systému zdravotní péče členských států a v dalších odvětvích jejich hospodářství** (vypracovalo Ministerstvo životního prostředí).

Rámcová pozice k nařízení Parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady č. 2012/2002 o zřízení Fondu

solidarity EU s cílem **poskytnout finanční pomoc členským státům a zemím vyjednávajícím o jejich přistoupení k Unii vážně postiženým závažnou mimořádnou událostí v oblasti veřejného zdraví** (vypracovalo Ministerstvo financí).

Program evropských institucí, 31. března až 7. dubna > Informace

Zasedání kolegia komisařů, 1. dubna

Komise povede diskuzi o způsobu koordinace opatření EU přijatých v souvislosti s krizí ohledně COVID-19.

Videokonference ministrů zahraničních věcí, 3. dubna

Vnější aspekty pandemie COVID-19 se zaměřením na dezinformace, koordinaci v konzulární oblasti a mezinárodní spolupráci.

Videokonference ministrů vnitra, 6. dubna

Nákaza COVID-19 v Evropě, zejména s ohledem na oblast ochrany (vnějších i vnitřních) hranic, migrace a civilní ochrany.

Týden v Evropské unii

Týdenní monitoring událostí v EU Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR

Číslo 382, týden od 23. do 29. března 2020 * Šířeno výhradně v elektronické podobě * Přípravují pracovníci Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR * Editor: David Březina * Kontakt: newsletter@vlada.cz